

4. АВТОРСЬКІ ПРОГРАМИ ТА ПРОЕКТИ

Олена Володимирівна Колотова,
керівник Зразкових художніх колективів
гуртків декоративно-ужиткового напрямку
«Вироби зі шкіри», «Чарівний бісер»
Шепетівського міського Центру
дитячої та юнацької творчості,
м. Шепетівка, Хмельницька область

ORCID ID 0000-0001-5322-0064

АВТОРСЬКА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА «ВИРОБИ ЗІ ШКІРИ» (позашкільна освіта художньо-естетичного напрямку)

Автор ділиться науково-методичним доробком – освітньою програмою «Вироби зі шкіри» для позакласної діяльності з учнями та для художніх колективів декоративно-ужиткового напрямку. За цією програмою вихованці поступово опановують різні техніки, прийоми виготовлення виробів. Вони отримують знання про взаємозв'язок матеріалу, форми й декорування виробів, їхню залежність від призначення, вивчають поняття про симетрію, асиметрію, кольорову гармонію тощо. Під час виготовлення виробів зі шкіри гуртківці мають можливість самостійно розв'язувати конструктивні та технологічні завдання. На заняттях учні закріплюють набуті навички та вміння, опановують нові, працюють з ескізами, кресленнями тощо.

Ключові слова: *техніка, ескіз, креслення, дизайнер, здібності, інтелектуальні навички.*

Пояснювальна записка

В Україні мистецтво художньої обробки шкіри має давнє походження. На сучасному етапі відомі народні майстри та професійні дизайнери успішно продовжують народні традиції та створюють оновлені варіанти виробів. Зацікавленість виготовленням художніх виробів зі шкіри пов'язана з широкими можливостями для творчості, досяжністю та екологічною чистотою цього матеріалу. Створення освітньої програми зумовлено необхідністю наблизити позашкільну освіту до актуальних напрямів декоративно-ужиткового мистецтва та відповідати на запити батьків і дітей. Освітня програма орієнтована на опанування основних технік виготовлення художніх виробів зі шкіри (прикрас, модних аксесуарів і деталей інтер'єру тощо). Програма є результатом перероблення та доповнення авторської програми «Вироби з шкіри» (2004 року).

Метою програми є формування компетентностей особистості (пізнавальної, практичної, творчої, соціальної) засобами гуртка художньої обробки шкіри.

Актуальність: програма дає змогу сформувати стійкий інтерес вихованців до занять декоративно-ужитковим мистецтвом, озброїти знаннями та практичними навичками виготовлення декоративно-ужиткових виробів, а також розвивати інтелектуальні навички, естетичні почуття, творчу активність.

Інноваційність: програма дає цілісну картину мистецтва художньої обробки шкіри, опанування основних технологій виготовлення виробів, ознайомлення з історією та сучасними напрямками цього виду діяльності.

Практична значущість: програма має практичну спрямованість, може стати корисною для керівників гуртків декоративно-ужиткового мистецтва, сприятиме самовизначенню та успішній соціалізації вихованців.

Завдання полягають у формуванні таких *компетентностей:*

- 1) пізнавальної, що забезпечує ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються художньої обробки шкіри, як одного з видів народної творчості;
- 2) практичної, що сприяє оволодінню навичками виготовлення різних виробів зі шкіри;
- 3) творчої, що забезпечує формування творчих здібностей;
- 4) соціальної, що сприяє вихованню дбайливого та шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формування естетичного смаку, самореалізації особистості в соціумі, професійному самовизначенню, а також популяризації народних ремесел і сучасних дизайнерських робіт.

Програму побудовано за допомогою блочного та концентричного способів. У структурі програми

є такі розділи: «Прийоми роботи зі шкірою», «Способи з'єднання деталей шкіряних виробів», «Засоби декоративної обробки виробів зі шкіри», «Прикраси з шкіри», «Галантерейні вироби», «Шкіра в декорі інтер'єру».

Навчальна програма *передбачає дворічне навчання:*

– перший рік – основний рівень – 144 год (4 год на тиждень) (табл. 1);

– другий рік – основний рівень – 216 год (6 год на тиждень) (табл. 2).

Програма *інтегрує знання гуртківців* із різних предметів. На заняттях гуртка діти мають можливість застосовувати знання, отримані на заняттях з історії, народознавства, образотворчого мистецтва, креслення, трудового навчання.

Під час освітнього процесу вихованці поступово опановують різні техніки, прийоми виготовлення виробів. Вони здобувають знання про взаємозв'язок матеріалу, форми та декорування виробів, їхню залежність від призначення, засвоюють поняття «симетрія», «асиметрія», «кольорова гармонія».

У процесі виготовлення виробів зі шкіри діти мають можливість самостійно розв'язувати конструктивні та технологічні завдання. На заняттях учні закріплюють набуті навички та вміння, опановують нові, працюють з ескізами, кресленнями.

Діти отримують знання про види шкіри, інструменти, особливості роботи зі шкірою, а також про засоби декоративної обробки виробів зі шкіри. Ознайомлюються з народними традиціями шкіряного ремесла, зокрема в Україні, а також сучасними напрямками виготовлення аксесуарів, прикрас і галантерейних виробів. Залежно від віку гуртківців змінюється складність виробів та кількість годин на їх виготовлення. Робота зі шкірою потребує наявності достатніх навичок, а також пов'язана з використанням колючих і ріжучих інструментів, що потребують обережного поводження. Таким чином, багато уваги

необхідно приділяти вивченню правил техніки безпеки та опануванню прийомів роботи з інструментами.

З метою успішного опанування матеріалу гуртківцями та виявлення їх творчих можливостей заняття доцільно проводити в групах по 10–12 учнів. Це забезпечує індивідуальний підхід до кожного учня та організацію його самостійної творчої діяльності. Під час складання освітнього плану керівник гуртка може змінювати кількість годин на певну тему, вводити нові завдання відповідно до можливостей та умов діяльності (табл. 3).

Заняття мають практичний характер. Теоретична частина передбачає бесіди з переглядом ілюстрацій та аналізом зразків, а практична – вивчення техніки і прийомів виконання технологічних операцій, виготовлення зразків та оздоблення виробів. Програма охоплює головні етапи освітньої діяльності за операційно-комплексною системою:

– тренувальні вправи, спрямовані на засвоєння окремих прийомів, з яких складається технологія, що вивчають;

– практичні роботи із застосування вивчених прийомів;

– послідовність у вивченні та засвоєнні декількох основних операцій, що становлять певний ступінь у засвоєнні освітнього матеріалу.

Сприятливою умовою для створення творчої атмосфери та проведення профорієнтаційної діяльності є організація екскурсій у музеї та тематичних виставок декоративно-ужиткової творчості, виробництва, ознайомлення з творчою лабораторією художників прикладної творчості, народних майстрів. З метою ознайомлення з творчістю майстрів художньої обробки шкіри, колекціями музеїв і сучасних дизайнерів бажано застосовувати Інтернет, а також використовувати комп'ютерні програми для розробки ескізів, креслень майбутніх виробів.

Освітня програма реалізується в гуртку художньо-естетичного напрямку та спрямована на вихованців віком від 9 до 17 років.

Таблиця 1

Тематичний план
(основний рівень, перший рік навчання)

№	Розділ, тема	Кількість годин		
		Разом	Теоретичні	Практичні
1.	Вступне заняття	2	2	-
2.	Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки	4	2	2
3.	Прийоми роботи зі шкірою	2	-	2
4.	Способи з'єднання деталей шкіряних виробів	52		
4.1.	Склеювання	20	1	19
4.2.	Зшивання	8	2	6
4.3.	Обплетення шнуром	20	2	18
4.4.	Зчіплювання	4	-	4
5.	Засоби декоративної обробки виробів зі шкіри	70		
5.1.	Аплікація	12	2	10
5.2.	Плетіння у середині виробу (протягування)	8	2	6
5.3.	Термічна обробка шкіри	20	2	18
5.4.	Драпірування шкіри	20	2	18
5.5.	Мозаїка зі шкіри	10	2	8
6.	Екскурсії, виставки, конкурси, свята	12	-	12
7.	Підсумкове заняття	2	2	-
	Усього	144	21	123

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (2 год)

Виготовлення виробів зі шкіри – одне зі старовинних художніх ремесел. Мета та завдання роботи гуртка. Ознайомлення з літературою та зразками робіт. Можливості використання виробів зі шкіри в оздобленні одягу, інтер'єру, виготовлення аксесуарів тощо.

Ознайомлення з навчальним кабінетом. Організаційні питання.

2. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки (4 год)

Види інструментів і матеріали для роботи зі шкірою. Правила техніки безпеки. Організація робочого місця.

Практичні роботи:

- записування і вивчення правил техніки безпеки;
- засвоєння прийомів роботи з пробійником, ножем, копіювальним роликком та іншими інструментами.

3. Прийоми роботи зі шкірою (2 год)

Правила крою деталей зі шкіри. Шерфування шкіри.

Практичні роботи:

- засвоєння прийомів виконання операцій з розкрою шкіри;
- опанування шерфування країв на зразках.

4. Способи з'єднання деталей шкіряних виробів (52 год)

4.1. Склеювання (20 год)

Склеювання як допоміжний та основний засіб з'єднання деталей. Види клеїв для натуральної та штучної шкіри.

Практичні роботи:

- виготовлення оздоблювального канта (зразок);
- виготовлення декоративних підвісок «ліхтарик», «китиця» тощо;
- виготовлення брелока для ключів: виготовлення лекал, розкрій деталі та склеювання;
- виготовлення фасонних гудзиків зі шкіри: розкрій, підготовка та склеювання деталей;
- **виготовлення намиста** на основі фасонних гудзиків: розкрій, підготовка та склеювання деталей, збирання виробу;
- **виготовлення прикрас** засобом обтягування цупкої заготовки (на прикладі кулона): підготовка цупкої заготовки, розкрій деталі зі шкіри, обробка країв, обтягування заготовки, оздоблення кантом;
- **виготовлення брошки «Квітка»:** замальовування зовнішнього вигляду, виготовлення лекал, розкрій деталі, перфорація пелюсток, виготовлення серцевини, з'єднання готового виробу з допомогою клею, прикріплення застібки.

4.2. Зшивання (8 год)

Розмітка стібків, робота тупою голкою, робота двома голками. Машинна голка з держакком. Використання швейної машини. Техніка безпеки.

Практичні роботи:

- виконання зразків швів різними способами;
- виготовлення гаманця у вигляді кисета: виготовлення лекал, розкрій і зшивання деталей, протягування шнурка;

- виготовлення дитячої сумочки з застібкою на гудзик: підготовка лекал, розкрій деталей, зшивання, прикріплення ручки та застібки.

4.3. Обплетення шнуром (20 год)

Види виробів, де можна використовувати обплетення. Перегляд зразків виробів та ілюстративного матеріалу. Технологія виконання обплетення. Види обплетення: одним, двома і більшою кількістю смужок. Способи нарізки і підготовки смужок зі шкіри.

Практичні роботи:

- заготовлення смужок зі шкіри для обплетення;
- виконання зразків різних видів обплетення;
- виготовлення футляра до ключів з обплетеними краями: виготовлення лекал, розкрій, підготовка смужок і дірок, виконання обплетення;
- виготовлення гаманця прямокутної форми з обплетеними краями: виготовлення лекал, розкрій, підготовка смужок і дірок, виконання обплетення (одним із способів на вибір).

4.4. З'єднання деталей способом зчіплювання одна за одну (4 год)

Технологія з'єднання деталей способом зчіплювання, можливості її застосування для виготовлення пасків, сумок та інших виробів. Перегляд зразків виробів та ілюстративного матеріалу.

Практична робота:

- виготовлення паска з однакових деталей: підготовка лекал, розкрій деталей, збір паска, виготовлення і прикріплення китиць-зав'язок.

5. Засоби декоративної обробки виробів зі шкіри (70 год)

5.1. Аплікація з шкіри (12 год)

Аплікація як різновид декору шкіряних виробів, способи прикріплення. Види швів. Додаткове оздоблення шнуром, намистинами тощо. Перегляд зразків виробів та ілюстративного матеріалу.

Практична робота:

- виготовлення зразків;
- закладка для книги з аплікацією: підготовка ескізу, виготовлення лекал, розкрій деталей, з'єднання аплікацій з виробом зшиванням або склеюванням;
- оздоблення аплікацією зі шкіри готових виробів з тканини або трикотажу (рукавички, светри, жилетки тощо).

5.2. Плетіння у середині виробу (протягування) (8 год)

Протягування як спосіб декорування шкіряних виробів. Шахове плетіння й орнаменти на його основі. Однотонні та кольорові. Перегляд зразків виробів та ілюстративного матеріалу.

Практичні роботи:

- виготовлення зразків різних орнаментів на папері і в матеріалі;
- виготовлення виробу з декоративним плетінням (футляру для окулярів або браслету): підготовка ескізу, виготовлення лекал, розкрій деталей, нарізка смужок, виконання прорізів, виконання плетіння, з'єднання деталей виробу.

5.3. Термічна обробка шкіри (20 год)

Термічна обробка шкіри як спосіб декорування. Перегляд зразків виробів та ілюстративного матеріалу. Прийоми обробки шкіри на свічці, на пательні (електроплитці), за допомогою гарячих «бульок». Техніка безпеки.

Практичні роботи:

- виготовлення зразків листків на свічці;
- виготовлення «смажених» гудзиків на пательні або електроплитці;
- виготовлення шпильки для волосся з використанням «смажених» деталей: розробка ескізу, підготовка лекал, розкрій деталей, обробка деталей різними засобами термообробки, з'єднання деталей у готовий виріб;
- виготовлення рамки для фото з термообробкою декоративних деталей: розробка ескізу, підготовка лекал, підготовка основи з картону, розкрій деталей, обробка деталей різними засобами термообробки, з'єднання деталей в готовий виріб.

5.4. Драпірування шкіри (20 год)

Драпірування шкіри як спосіб декорування, застосування його у виробках. Варіанти драпіровки. Перегляд зразків виробів та ілюстративного матеріалу. Вимоги до матеріалу, послідовність виконання операцій. Пристосування для роботи.

Практичні роботи:

- виконання зразків;
- виготовлення брошки «Троянда»: розробка ескізу, підготовка лекал, розкрій деталей, обробка дета-

лей, виготовлення троянди, з'єднання деталей в готовий виріб, закріплення застібки;

- виготовлення браслета з драпірковою: розробка ескізу, підготовка лекал, розкрій деталі, обробка деталі, виготовлення драпіровки, з'єднання деталей в готовий виріб, прикріплення застібки.

5.5. Мозаїка зі шкіри (10 год)

Мозаїка як вид декорування, застосування його у виробках. Способи з'єднання клаптиків шкіри. Шви в «стик» та «накладку». Хаотична мозаїка, геометричний орнамент, кольорове та фактурне рішення. Перегляд зразків виробів та ілюстративного матеріалу.

Практичні роботи:

- розробка мозаїки на папері: виготовлення зразків із матеріалу;
- виготовлення шпильки для волосся з мозаїчним набором: розробка ескізу, підбирання необхідних матеріалів, виготовлення мозаїчного набору, виготовлення шпильки, оздоблення її кантом;
- виготовлення сумочки-косметички: розробка ескізу, підбирання необхідних матеріалів, виготовлення мозаїчного набору, зшивання деталей, вшивання «блискавки», оформлення застібки з допомогою китиці.

6. Експерсії, виставки, конкурси, свята (12 год)

Експерсії на виставки, в художні салони, зустрічі з народними майстрами, участь у виставках, конкурсах тощо.

7. Підсумкове заняття (2 год)

Оформлення підсумкової виставки робіт. Відзначення кращих гуртківців. Рекомендації для самостійної роботи на літо.

Таблиця 2

Тематичний план
(основний рівень, другий рік навчання)

№	Розділ, тема	Кількість годин		
		Разом	Теоретичні	Практичні
1	Вступне заняття	3	3	-
2	Прикраси зі шкіри	78	6	72
3	Галантерейні вироби. Оздоблення способом тиснення та випалювання	42	6	36
4	Шкіра в декорі інтер'єру	75	6	69
5	Експерсії, бесіди, конкурси, свята	12	3	9
6	Підведення підсумків	6	1	5
Усього		216	25	191

ЗМІСТ ПРОГРАМИ**1. Вступне заняття (3 год)**

Перегляд робіт, які учні самостійно виконали під час літніх канікул. Ознайомлення з програмою та завданнями діяльності гуртка на рік. Організаційні питання.

2. Прикраси зі шкіри (78 год)

Можливості використання шкіри для виготовлення прикрас. Прикраси у фольклорному стилі, молодіжний авангард. Поєднання шкіри з іншими матеріалами (бісер, намистини, декоративне каміння, хутро тощо). Необхідні інструменти, матеріали та фурнітура. Перегляд зразків виробів та ілюстративного матеріалу.

*Практичні роботи**Брошка з хутра та шкіри (6 год)*

Розробка ескізу, виготовлення лекал, розкрій деталей із хутра та шкіри, виготовлення каркаса з дроту, виготовлення кульок із хутра та з'єднання деталей у готовий виріб, обмотка каркаса нитками відповідного кольору, прикріплення шпильки-застібки.

Браслет на цупкій основі (9 год)

Виготовлення основи з картону, розкрій шкіряної деталі, оздоблення плетінням, обклеювання основи шкірою, обробка внутрішнього боку.

Ободок «Луска» (6 год)

Виготовлення основи з картону (або готовий пластмасовий обруч), розкрій шкіряної деталі,

шерфування та підклеювання країв, обмотка основи шкіряною деталлю, закріплення кінців, оздоблення виробу за бажанням.

Гривна з підвісками (9 год)

Розробка ескізу, підготовка необхідного матеріалу, розкрій деталей, виготовлення гривни, виготовлення підвісок, з'єднання деталей у готовий виріб.

Гарнітур з сережок та кулона (12 год)

Розробка ескізу форми та оздоблення виробу, виготовлення лекал із картону, розкрій деталей зі шкіри, пробивання дірок, склеювання деталей, оздоблення виробу шкіряними шнурками з намистинами, прикріплення гачків до сережок і шнурка до кулона.

Кулон зі шкіряних смужок «Дисотека» (9 год)

Розкрій і підготовка шкіряних смужок, виготовлення трьох кіл зі смужок (склеюванням по спіралі), з'єднання їх у трикутник, скріплення виворотного боку, приєднання декоративних підвісок і петель та основного шнура.

Намисто зі шкіряних намистин та бісеру (12 год)

Підготовка основи та різнокольорових шкіряних смужок, обмотування основи смужками шкіри та оздоблення готових шкіряних намистин бісером, виготовлення смужок з намистинками для бахроми, з'єднання деталей у готовий виріб, закріплення застібки.

Кулон з декоративним каменем (кабошоном) (9 год)

Розробка ескізу під форму каменя, виготовлення лекал, розкрій шкіряних смужок та основи кулона, виготовлення «кісок» зі смужок, з'єднання деталей за допомогою клею, оздоблення виробу «кіскою», прикріплення шнура.

3. Галантерейні вироби (36 год)

Використання натуральної та штучної шкіри для виготовлення пасків, сумок, гаманців та інших виробів. Гуцульські шкіряні вироби. Традиційні та сучасні засоби декоративної обробки шкіряних виробів. Перегляд зразків виробів та ілюстративного матеріалу.

Оздоблення способом випалювання, тиснення (6 год)

Випалювання на шкірі, тиснення, орнамент. Необхідні інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки.

Практичні роботи:

– виконання зразків тиснення та випалювання.

Фігурний пасок (12 год)

Розробка ескізу та конструкції паска, підготовка лекал, розкрій основних і оздоблювальних деталей, обробка країв, з'єднання деталей, виготовлення та закріплення застібки.

Обкладинка на записну книжку (9 год)

Визначення необхідного розміру, виготовлення лекал, розкрій деталей, розробка ескізу декорування, оздоблення тисненням або випалюванням, з'єднання деталей обплетенням або зшиванням, виготовлення закладки та прикріплення її до обкладинки.

Сумочка за мотивами гуцульських шкіряних виробів (15 год)

Підготовка лекал, розкрій деталей, оздоблення деталей, зшивання деталей, з'єднання, оформлення застібки, прикріплення шнура.

4. Шкіра в декорі інтер'єру (75 год)

Використання шкіри для виготовлення декоративних деталей інтер'єру. Панно, підвіски, рамки-оправи для дзеркал, годинників, вази та кашпо для «сухоцвітів». Необхідні матеріали. Перегляд зразків виробів та ілюстративного матеріалу.

Практичні роботи

Шкатулка зі шкіри (9 год)

Виготовлення дротяного каркаса або підбір готової коробки-основи, розкрій і зшивання шкіряних деталей, оздоблення випалюванням, з'єднання деталей у готовий виріб.

Панно зі шкіряних деталей «Букет» (15 год)

Розробка ескізу, підготовка лекал і необхідного матеріалу, розкрій деталей, термообробка, підфарбовування, з'єднання деталей у квіти та приклеювання їх до основи, оформлення панно в рамку.

Картина за морськими мотивами (12 год)

Розробка ескізу, підготовка лекал і необхідного матеріалу, розкрій деталей, термообробка, підфарбовування, з'єднання деталей і приклеювання їх до основи, декорування мушлями, оформлення панно в рамку.

Панно «Великдень» (15 год)

Розробка ескізу, підготовка лекал і необхідного матеріалу, розкрій деталей, термообробка, підфарбовування, з'єднання деталей і прикріплення їх до основи, оформлення панно в рамку.

Ваза зі шкіри (6 год)

Розробка ескізу, підготовка форми-основи, виготовлення лекал, розкрій деталі, намочування шкіри та обтягування нею форми, після висихання зняття з форми, оздоблення краю перфорацією або ножицями «зигзаг».

Панно «Натюрморт» (12 год)

Розробка ескізу, підготовка лекал і необхідного матеріалу, розкрій деталей, термообробка, підфарбовування, з'єднання деталей і прикріплення їх до основи, оформлення панно в рамку.

5. Екскурсії, бесіди, конкурси, свята (12 год)

Екскурсії на виставки, художні салони тощо. Бесіди з історії та сучасному розвитку мистецтва виготовлення виробів зі шкіри, зустрічі з народними майстрами, участь у виставках, конкурсах тощо.

6. Підведення підсумків (6 год)

Оформлення підсумкової виставки робіт. Відзначення кращих гуртківців. Рекомендації щодо самостійної діяльності.

Прогнозований результат

Після завершення навчання учні **мають знати і розуміти:**

- відомості про види шкіри;
- відомості про інструменти для виготовлення художніх виробів зі шкіри;
- види виробів, що можна виготовити зі шкіри;
- кольорові сполучення;
- застосування інших матеріалів для декорування виробів зі шкіри;
- правила техніки безпеки під час виготовлення виробів;

– правила розкроювання деталей шкіряних виробів;

- способи з'єднання деталей шкіряних виробів;
- засоби декоративної обробки виробів зі шкіри.

Учні мають вміти та застосовувати:

- робити ескіз виробу;
- добирати варіант декоративної обробки;
- виготовляти лекала деталей виробу;
- користуватися інструментами та матеріалами;
- кроїти деталі;
- обробляти їх відповідно до задуму декорування;
- з'єднувати деталі в готовий виріб одним зі способів;

- оздобити готовий виріб;
- створювати виразні композиції;
- виготовляти вироби за народними мотивами;
- володіти способами оздоблення шкіряних виробів;

- знати технології виготовлення виробів зі шкіри;
- створювати ескізи майбутніх виробів;
- добирати вид шкіри для виготовлення певного виробу;

- добирати кольорову гаму виробів;
- робити різні прикраси зі шкіри;
- знати правила техніки безпеки під час виготовлення виробів;

- володіти прийомами роботи з інструментами;
- виготовляти предмети вжитку та предмети інтер'єру;

- декорувати вироби зі шкіри іншими матеріалами;

У вихованців мають сформуватися **компетентності:**

– *пізнавальна* (знання про види шкіри, інструменти, особливості роботи з шкірою, а також про способи декорування виробів зі шкіри. Ознайомлення з народними традиціями, а також сучасними напрямками виготовлення аксесуарів, прикрас, предметів інтер'єру й інших виробів);

– *практична* (розв'язування конструктивних і технологічних завдань; планування послідовності

виготовлення виробів; уміння контролювати етапи діяльності, співвідносити їх результати з метою; удосконалення практичних умінь та навичок;

– *творча* (розвиток естетичних почуттів, смаків, фантазії);

– *соціальна* (упевненість у власних можливостях, уміння розуміти та поважати витвори декоративно-ужиткового мистецтва, уміння переборювати труднощі і доводити справу до кінця, об'єктивно оцінювати результати власної діяльності тощо).

Найкращою формою діагностики отриманих знань є проведення творчих конкурсів з однотипними завданнями (наприклад, виготовити кулон зі шкіри), не обмежуючи їх жорсткими межами та надаючи можливість використати доступні прийоми декорування та засоби з'єднання деталей. Не менш наочно свідчать про досягнення у засвоєнні знань виставки дитячих робіт, виконаних упродовж навчального року. На цих виставках можна оцінити якість технічного виконання і художній задум.

Періодичні виставки робіт гуртківців у закладах загальної середньої освіти, Будинку культури та в інших закладах, що сприяє популяризації гуртка та залученню нових членів.

Також необхідно налаштовувати дітей брати участь у конкурсах декоративно-ужиткового мистецтва (міських, обласних тощо). Нагороди, отримані в таких конкурсах, є підтвердженням успішної діяльності вихованців.

Попередній варіант авторської програми успішно застосовувався для занять гуртка «Вироби з шкіри» Шепетівського міського Центру дитячої та юнацької творчості. Гурток працює з вересня 2002 року, в 2010 році отримав почесне звання «Зразковий художній колектив». Нині гурток успішно продовжує діяльність на основі програми, що представлена на конкурс. Вихованці гуртка «Вироби зі шкіри» неодноразово виборювали призові місця на Всеукраїнських та обласних конкурсах з декоративно-ужиткового мистецтва.

Подаємо роботи членів гуртка.

Таблиця 3

**Орієнтовний перелік обладнання
для організації діяльності гуртка «Вироби зі шкіри»**

Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>	
Обрізки натуральної шкіри	10 кг
Шкірозамінник	5 м
Клей ПВА-МБ (250 мл)	10 флаконів
Нітрофарби для шкіри (аерозоль)	10 одиниць
Фарби акрилові для декоративних робіт	5 банок
Дріт (1,5–2,5 мм)	20 м
Копіювальний папір	1 упаковка
Нитки швейні № 30, 40	10 одиниць
<i>Інструменти</i>	
Кусачки	2 одиниці
Наперстки	12 одиниць
Ножиці побутові	12 одиниць
Голки швейні	10 наборів
Ножиці «зигзаг»	2 одиниці
Пінцет	2 одиниці
Плоскогубці	2 одиниці
Лінійка дерев'яна 300 мм	10 одиниць
Лінійка дерев'яна 500 мм	2 одиниці
Циркуль	5 одиниць
Набір пробійників різного діаметра	5 комплектів
<i>Прилади</i>	
Електроплитка	1 одиниця
Праска	2 одиниці
Витяжка кухонна	1 одиниця

Використані літературні джерела

1. Антонович Е. А. Декоративно-прикладне мистецтво: навч. посіб. / Е. А. Антонович. – Львів : Світ, 1992. – 272 с.
2. Голубинцева Е. А. Подарки из кожи: Украшения и аксессуары / Е. А. Голубинцева. – М. : Эксмо, 2004. – 128 с.
3. Декоративно-ужиткове мистецтво : словник ; у 2-х т. – Львів : Афіша, 2000.
4. Етнографія України : навч. посіб. / за ред. С. А. Макарчука. – Львів : Світ, 1994. – 520 с.
5. Казанкина Е. Н. Бижутерия и фенечки из кожи / Е. Н. Казанкина. – М. : МСП, 2006. – 112 с.
6. Коноплев Н. П. Вторая жизнь вещей (о коже) / Н. П. Коноплев // Сделай сам. – 1991. – № 4. – С. 49–82.
7. Манкова Т. Н. Стильные украшения из кожи своими руками / Т. Н. Манкова. – Ростов н/Д : Феникс, 2005. – 256 с.
8. Селиванова Т. А. Изделия из кожи: панно, сувениры, украшения / Т. А. Селиванова. – М. : МСП, 2000. – 96 с.
9. Сивотялова Т. Изделия из кожи: обработка, элементы одежды, украшения / Р. Андреева ; Т. Сивотялова. – СПб. : Литера, 2000. – 192 с.
10. Синеглазова М. О. Тысяча мелочей из кожи / М. О. Синеглазова. – М. : Профиздат, 2002. – 136 с.
11. Ткаченко Т. Изделия из кожи своими руками / Т. Ткаченко. – Ростов н/Д. : Феникс, 2005. – 251 с.
12. Тюрина Н. Е. Чудо-кожа / Н. Е. Тюрина. – М. : АСТ-ПРЕСС, 1998. – 112 с.
13. Филиппова С. Н. Изделия из кожи / С. Н. Филиппова. – М. : АСТ ; Донецк : Сталкер, 2007. – 78 с.

14. Художня обробка шкіри // Трудове навчання. – 2009. – № 3 (15).

15. Художня обробка шкіри // Сучасна енциклопедія декоративно-прикладного мистецтва. – Донецьк : БАО, 2007. – С. 206–263.

16. Шахова Н. В. Сувениры из кожи: броши, колье, панно, аксессуары / Н. В. Шахова. – Донецк, 2006. – 48 с.

17. Шахова Н. В. Сувениры из кожи: знаки зодиака, животные – символы восточного гороскопа / Н. В. Шахова. – Донецк : БАО, 2007. – 48 с.

18. Шичанина В. С. Украшения из кожи: практ. пособие / В. С. Шичанина. – СПб.: Корона-Принт, 1999. – 64 с.

19. Чекризова Е. Е. Кожа: Техника. Приемы, Изделия / Е. Е. Чекризова. – М. : АСТ-ПРЕСС, 2004. – 168 с.

References

1. Antonovych, E. A. (1992). *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo [Decorative-Applied Arts]*. Lviv [in Ukrainian].
2. Holubyntseva, E. A. (2004). *Podarky yz kozhy: Ukrashenya y aksesuary [Gifts from the skin: Jewelry and accessories]*. Moscow [in Russian].
3. *Dekoratyvno-uzhytkove mystetstvo [Decorative and applied arts]*. (2000). Vol. 2. Lviv [in Ukrainian].
4. *Etnohrafiia Ukrainy [Ethnography of Ukraine]* (1994). ed. S. A. Makarchuk. Lviv [in Ukrainian].
5. Kazankyna, E. N. (2006). *Byzhuteryia y fenechky yz kozhy [Bijouterie and fanechki from leather]*. Moscow [in Russian].

6. Konoplev, N. P. (1991). *Vtoraia zhynz rechei (o kozhe) [The second life of things (about the skin)]*. Sdelay sam – Make it yourself. 4, 49-82 [in Russian].

7. Mankova, T. N. (2005). *Stylnye ukrasheniya yz kozhy svoymy rukamy [Stylish decorations from the skin with his own hands]*. Rostov on Don [in Russian].

8. Selyvanova, T. A. (2000). *Yzdelyia yz kozhy: panno, suveniry, ukrasheniya [Leather products: panels, souvenirs, decorations]*. Moscow [in Russian].

9. Syvotialova, T. & Andreeva, R. (2000). *Yzdelyia yz kozhy: obrabotka, elementy odezhdy, ukrasheniya [Leather products: processing, elements of clothing, ornaments]*. St. Petersburg [in Russian].

10. Synehlazova, M. O. (2002). *Tysiacha melochei yz kozhy [Thousands of little things from the skin]*. Moscow [in Russian].

11. Tkachenko, T. (2005). *Yzdelyia yz kozhy svoymy rukamy [Products made of leather in their own hands]*. Rostov on Don [in Russian].

12. Tiuryna, N. E. (1998). *Chudo-kozha [Miracle-skin]*. Moscow [in Russian].

13. Fylyppova, S. N. (2007). *Yzdelyia yz kozhy [Leather products]*. Moscow; Donetsk [in Russian].

14. *Khudozhnia obrobka shkiry [Trudove navchannia]. Artistic skin treatment – Labor studies.* (2009). 3, (15) [in Ukrainian].

15. *Khudozhnia obrobka shkiry [Artistic skin treatment] (2007)*. Suchasna entsyklopediia dekoratyvno-prykladnoho mystetstva – Modern Encyclopedia of Decorative and Applied Arts. Donetsk [in Ukrainian].

16. Shakhova, N. V. (2006). *Suveniry yz kozhy: broshy, kole, panno, aksessuar [Souvenirs from leather: brooches, necklaces, panels, accessories]*. Donetsk [in Russian].

17. Shakhova, N. V. (2007). *Suveniry yz kozhy: znaky zodyaka, zhyvotnye – symvoły vostochnoho horoskopa [Souvenirs from the skin: signs of the zodiac, animals – symbols of the oriental horoscope]*. Donetsk [in Russian].

18. Shychanyna, V. S. (1999). *Ukrasheniya yz kozhy [Leather decorations]*. St. Petersburg [in Russian].

19. Chekryzova, E. E. (2004). *Kozha: Tekhnyka. Pryemy, Yzdelyia [Skin: Technics. Receptions, Products]*. Moscow [in Russian].

Kolotova Olena, Head of Model Talent Groups, Clubs of Applied and Decorative Arts “Leather products”, “Magic beads”, Shepetivka Children's Activity Center, Shepetivka, Ukraine

**“LEATHER PRODUCTS”
ORIGINAL EDUCATIONAL PROGRAM
(from extracurricular artistic and aesthetic education)**

The author introduces her scientific and methodical development – an educational program “Leather products” designed for extracurricular students' activities and for clubs of arts and crafts. Under this program, the students gradually master different techniques and methods of leather products manufacture. They get insight into the concepts of matter, asymmetry, and color harmony. In the course of leather products manufacture, students have the opportunity to solve constructive and technological tasks

independently. In the classroom, students enrich their knowledge, strengthen skills and abilities, master new ones and work with sketches and drawings.

The creation of an educational program is driven by the need to bring extracurricular education closer to the actual directions of arts and crafts and to respond to parents' and children's requests. The educational program is focused on mastering the basic techniques of making artistic leather goods (ornaments, fashion accessories and interior details, etc.).

The program makes it possible to cultivate an enduring interest in students in arts and crafts, give them knowledge and practical skills of decorative products manufacture, and develop intellectual skills, sense of beauty, creative activity.

Children gain knowledge about the types of leather, its characteristics and required tools, as well as the means of decorative finishing of leather goods. They get insight into the folk traditions of leather crafts and Ukrainian crafts, as well as modern trends in the manufacture of accessories, jewelry and fancy goods. The complexity of the products and the number of hours for their manufacture varies depending on the students' age. The educational program is implemented in the artistic and aesthetic club and is designed for students aged 9 to 17 years.

Key words: techniques, sketch, drawing, designer, abilities, intellectual skills.

Колотова Е. В., руководитель Образцового художественного коллектива кружков декоративно-прикладного направления «Изделия из кожи», «Волшебный бисер» Шепетовского городского Центра детского и юношеского творчества, г. Шепетовка, Хмельницкая область.

**АВТОРСКАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ
ПРОГРАММА «ИЗДЕЛИЯ ИЗ КОЖИ»
(внешкольное образование художественно-эстетического направления)**

Автор делится научно-методической разработкой – внешкольной программой «Изделия из кожи» для внеклассной деятельности с учащимися и художественными коллективами декоративно-прикладного направления. Благодаря этой программе воспитанники постепенно овладевают разными техниками, приемами изготовления изделий. Они получают знания о взаимосвязи материала, формы и декорирования изделий, их зависимости от назначения, изучают понятие о симметрии, асимметрии, цветовой гармонии и т. п. При изготовлении изделий из кожи кружковцы имеют возможность самостоятельно решать конструктивные и технологические задачи. На занятиях учащиеся закрепляют полученные навыки и умения, осваивают новые, работают с эскизами, чертежами и т.п.

Ключевые слова: техника, эскиз, чертеж, дизайнер, способности, интеллектуальные навыки.